

Efterord, 3. marts 2011

Af Jakob Skovgaard-Petersen

Den 25.1.2011 begyndte den opstand i Egypten, som efter tre uger drev præsident Mubarak på flugt og fik hæren til at tage over med løfter om forfatningsændringer og indførelse af et demokratisk system med frie valg til parlament og præsident i hhv. juni og august, og overdragelse af magten til de folkevalgte den første oktober. I skrivende stund (2.3) følger man denne plan, og forfatningsændringerne er lagt ud til folkeafstemning i begyndelsen af april. Dette magtskifte har allerede haft konsekvenser for de institutioner og medier, som artiklen har behandlet.

Al-Azhar og al-Ahram var som nævnt søjler i det gamle autoritære regime, som havde vokset sig stadig større, men også mere ineffektivt, og især i de senere år var blevet udsat for hårdere konkurrence. De kom ikke overraskende til at forfølge ret parallelle spor i de begivenhedsrige dage i januar og februar. Al-Ahram og dets chefredaktør Osama Saraya forblev loyale over for Mubarak til det sidste. Men det gjorde journalisterne ikke nødvendigvis. Nogle fandt vej til pladsen, og den 8. februar udsendte en større gruppe journalister en erklæring, som tog afstand fra avisens politiske linje og krævede reformer.¹ Efter Mubaraks afsættelse tog disse krav til, og formanden for al-Ahram Foundation, den kendte politiske kommentator Abd al-Moneim Said, skyndte sig at melde sig ud af det National-Demokratiske Parti, og publicerede artikler om, hvordan transitionen bedst kunne finde sted. Selv om både chefredaktør og bestyrelsesformand endnu sidder, vil de med stor sikkerhed blive skiftet ud,

enten af den midlertidige regering (hvor Mubaraks gamle ministre i flere etapper er blevet udskiftet), eller af den, der bliver valgt. Informationsminister Anas al-Fiqi er blevet fyret og står under anklage, og formodentligt vil hele ministeriet blive lukket.

Noget lignende skete for al-Azhar. Shaykh al-Azhar Ahmad al-Tayyeb forblev loyal over for Mubarak og erklærede så sent som den 11. februar (den fredag Mubarak trådte tilbage), at oprør imod ham var *haram* og at føre landet ud i kaos. Samtidig var der mange menige Azhariere, som allerede i slutningen af januar fandt vej til Tahrir Square, hvor de ofte kunne ses på TV med deres genkendelige kapper og turban. Protesterne på Tahrir Square kulminerede på en række fredage, som fik hver sit tilnavn, hvor oppositionelle shaykher med Azhari-uddannelse (Mazhar al-Shahin, Ragab Zaki Ahmad Uthman, Yusuf al-Qaradawi, Muhammad Gibrail) holdt stærkt politiske *khutbaer*. Da magtskiftet var en realitet, og militærjuntaen nedsatte en forfatningskomité, holdt Ahmad al-Tayyeb en pressekonference den 16. februar, hvor han opfordrede til, at al-Azhar fremover skulle være en selvstændig institution, hvis shaykh skulle vælges af de øverste *ulama*.² Dette vakte tilslutning i mange kredse og kan sagtens blive et mere varigt udkomme af magtskiftet, men ligesom med al-Ahram rejser det spørgsmålet om, hvem der skal betale for den ny institution. Og ligesom i tilfældet informationsministeriet var der også folk, der fandt, at man kunne undvære et religionsministerium i fremtiden, omend det er vanskeligere at forestille sig. Al-Azhars

hjemmeside har indtil i dag ikke nævnt begivenhederne.³

Og al-Azhari-kanalen? Jeg har kun set på hjemmesiden, og her ignorerede man først opstanden – hvad der naturligvis også var muligt for en kanal dedikeret til religiøse emner, som har en nyhedsservice på al-Ahram. Men man var meget hurtigere ude af starthullerne. Mahmud Saad, kanalens kendteste ansigt sammen med al-Guindi, var hurtigt ude på pladsen og sikrede sig dermed popularitet også i post-Mubarak-æraen. Og al-Guindi selv? Modsat en række islamistiske shaykher, som straks støttede oprøret, talte han i den første uge om retten til at strejke, samtidig med at han betonedede pligten til at adlyde herskeren, baseret på Koranen 4:59: «I, som tror! Adlyd Gud! Adlyd Udsendingen og dem blandt jer, der har myndighed!» I begyndelsen af februar blev han imidlertid mere uklar.⁴ Hans vigtigste program er *al-Majlis*, og i udsendelsen den 6. februar diskuterede han frem og tilbage: han inddelte *ulama* i fire grupper: én salafi der ikke ville skabe fitna, én politisk som var på pladsen for at vælte Mubarak, én som opfordrede til protester, men hjemmefra, og endelig en fjerde gruppe som støttede magtskiftet, men ville sikre at det skete uden ødelæggelse og revolution. Den tilhørte han selv.⁵ To dage senere sadlede han om og opfordrede på TV og i interviews Mubarak til at gå af – til stor glæde for mange kommentatorer.⁶ Mubarak gik af den 11/2. Allerede den 12. lavede al-Guindi så et program, hvor han havde inviteret nogle shaykher fra al-Azhar, som krævede reformer og forbandt det med ungdommens revolution, som han hyldede på samme måde, som han havde gjort under tegningesagen. Han understregede, at ingen havde lidt mere under diktaturet

end al-Azhar og dets *ulama* og derfor straks ville i gang med reformerne.⁷ Og al-Azhari indsatte en lille film til hyldest for «revolutionens martyrer» på sin forside. To dage senere, efter Shaykh al-Tayyeb's pressekonference, erklærede han i sit program, at kanalen al-Azharis kampagne for reform på al-Azhar var kronet med succes. Støtten til styret var forvandlet til modig modstand, og krisen var blevet forvandlet til en mulighed i opgøret med al-Azhar og dens ledelse.

• f •

1 <http://www.alarabiya.net/articles/2011/02/08/136843.html> Checket 3/3 2011

2 <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=608360&issueno=11767> Checket 3/3 2011

3 <http://www.azhar.edu.eg/> Checket 3/3 2011

4 <http://www.onislam.net/arabic/newsanalysis/newsreports/128889—25-.html> Checket 3/3 2011

5 <http://azharitv.net/programs/episodeview/id/356> minut 8-13. Checket 3/3 2011

6 http://www.alwafd.org/index.php?option=com_content&view=article&id=15251:%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%86%D8%AF%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D9%82%D8%A7%D9%84%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A6%D9%8A%D8%B3-%D9%88%D8%A7%D8%AC%D8%A8-%D8%B4%D8%B1%D8%B9%D9%8A-%D8%AD%D9%82%D9%86%D8%A7-%D9%84%D8%AF%D9%85%D8%A7%D8%A1-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B5%D8%B1%D9%8A%D9%8A%D9%86&catid=139:%D9%81%D8%AA%D8%A7%D9%88%D9%89%20%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%8A%D8%A7%D8%A9&Itemid=348 checket 3/3 2011

7 <http://azharitv.net/programs/episodeview/id/363> minut 12. Checket 3/3 2011

